

รายงานการไปราชการ ประชุม สัมมนา ศึกษา ฝึกอบรม ปฏิบัติการวิจัย ดูงาน ณ ต่างประเทศ
และการปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนา

นางสาวสินีนิษฐ์ จีวจิตร ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
หน่วยงาน สำนักแผนงานและสารสนเทศ

๑.๒ ชื่อเรื่อง/หลักสูตร Financial sources from Payments for Forest Environmental Services (PFES) for Sustainable Forest Management

สาขาหลัก -

สาขาที่เกี่ยวข้อง -

เพื่อ ☐ ประชุม (เชิงปฏิบัติการ) ☐ สัมมนา ☒ ฝึกอบรม ☐ ปฏิบัติงานวิจัย

☐ ดูงาน ☐ การไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

แหล่งผู้ให้ทุน สถาบันวิจัยด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมป่าไม้ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ประเทศที่ไป สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘

ของหน่วยงาน สถาบันวิจัยด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมป่าไม้ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ส่วนที่ ๒ บทคัดย่อหรือสรุปย่อของหลักสูตรฯ/เพื่อประโยชน์ในการสืบค้น

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ Financial sources from Payments for Forest Environmental Services (PFES) for Sustainable Forest Management ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๘ ณ Nihn Binh สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีผู้ร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นผู้แทนจากกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง-ล้านช้าง จำนวน ๔ ประเทศ ประกอบด้วย ไทย กัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมจำนวน ๗ คน โดยมีหัวข้อการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ ๑) ภาพรวมนโยบายการชำระเงินค่าบริการด้านสิ่งแวดล้อมป่าไม้ในเวียดนาม ๒) หลักเกณฑ์ในการกำหนดระดับการจ่ายเงินสำหรับโครงการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (PFES) ในประเทศเวียดนาม ๓) การพัฒนากลไกการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ K ใช้ปรับอัตราการจ่ายให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่หรือประเทศเวียดนาม ๔) การแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ PFES ในจังหวัดเหงะอาน ๕) การแลกเปลี่ยนแนวคิดและการดำเนินงานเกี่ยวกับ PFES ของประเทศจากกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง-ล้านช้าง

การอบรมเชิงปฏิบัติการประกอบไปด้วยการบรรยาย การศึกษาดูงาน การศึกษานี้ศึกษา และการเยี่ยมชมภาคสนาม นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายคือการขยายมุมมองของผู้เข้าร่วม แลกเปลี่ยนความคิด และได้รับความรู้ผ่านการบรรยายที่มีความกระชับและการเยี่ยมชมภาคสนามที่ทำให้เห็นถึงการดำเนินงานของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการเกี่ยวกับ PFES

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุม ณ ต่างประเทศ

๓.๑ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านป่าไม้ระหว่างประเทศต่าง ๆ

๒) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมจากประเทศต่าง ๆ

๓) เพื่อขยาย...

๓) เพื่อขยายมุมมองและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและนโยบายด้านแหล่งเงินทุนจากการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (PFES) เพื่อการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

๔) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้เข้าร่วม ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในอนาคต

๓.๒ เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญในเชิงวิชาการ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์

๓.๒.๑) ภาคการบรรยาย

- ภาพรวมนโยบายการชำระเงินสำหรับบริการด้านสิ่งแวดล้อมป่าไม้ในเวียดนาม

การบรรยายสรุปเกี่ยวกับนโยบายการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (PFES) ของเวียดนามได้ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการตั้งแต่การนำร่องในปี 2008 จนถึงการใช้ทั่วประเทศ และการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายล่าสุด โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องครอบคลุมทั้งหน่วยงานรัฐ กองทุนพัฒนาป่าไม้ ผู้ให้บริการ เช่น โรงไฟฟ้าพลังน้ำ โรงงานอุตสาหกรรม การประปา และการท่องเที่ยว ตลอดจนเจ้าของป่าในระดับชุมชนและครัวเรือน อัตราการจ่าย PFES กำหนดตามประเภทการใช้ประโยชน์ เช่น ไฟฟ้าพลังน้ำ 36 VND/kWh น้ำประปา 52 VND/m³ หรือไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการดำเนินงานระหว่างปี 2011 - 2024 สร้างรายได้กว่า 31,000 พันล้าน VND และช่วยคุ้มครองพื้นที่ป่ากว่า 7.45 ล้านเฮกตาร์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 53 ของพื้นที่ป่าทั้งประเทศ อีกทั้งยังมีการดำเนินการ ERPA (Emission Reduction Purchase Agreement) ในภาคเหนือ-กลาง เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก คิดเป็น 10.3 ล้านตัน CO₂ มูลค่า 51.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แม้ยังมีความท้าทายด้านอัตราการจ่ายและการจัดการคาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศ แต่ PFES ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญในการส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนและได้รับความร่วมมืออย่างกว้างขวางจากทุกภาคส่วน

- หลักเกณฑ์ในการกำหนดระดับการจ่ายเงินสำหรับโครงการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (PFES) ในประเทศเวียดนาม

ในการบรรยายได้มีการนำเสนอหลักเกณฑ์และกำหนดอัตราการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อม (PFES) ของเวียดนาม โดยพิจารณาจากต้นทุนโอกาส กรอบกฎหมาย มูลค่าทางเศรษฐกิจของบริการระบบนิเวศ และความเต็มใจจ่ายของผู้ให้บริการ อัตราการจ่ายที่กำหนดในปัจจุบัน ได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำ VND/kWh โรงผลิตน้ำประปา 52 VND/m³ โรงงานอุตสาหกรรม 50 VND/m³ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างน้อย 1% ของรายได้ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างน้อย 1% ของรายได้ ขณะเดียวกันยังมีการนำร่องการจ่ายเพื่อการกักเก็บและดูดซับคาร์บอนในราคาประมาณ 5-10 ดอลลาร์สหรัฐต่อหนึ่งตันคาร์บอนไดออกไซด์ ผลการศึกษาที่ผ่านมาในหลายพื้นที่ เช่น Yen Bai, Lao Cai, Ca Mau ได้แสดงมูลค่าทางเศรษฐกิจของบริการป่าไม้ที่สูงกว่าระดับการจ่ายจริง ซึ่งเป็นข้อมูลประกอบในการทบทวนและปรับปรุงอัตราในอนาคต สะท้อนถึงความพยายามของเวียดนามในการทำให้นโยบาย PFES สอดคล้องกับมูลค่าที่แท้จริงและสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

- การพัฒนากลไกการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ K ใช้ปรับอัตราการจ่ายให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่หรือประเทศเวียดนาม

การพัฒนากลไกการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ และการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ K ของเวียดนามอธิบายว่า PFES เป็นกลไกทางการเงินที่ผู้ให้บริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ให้บริการ โดยใช้แผนที่ GIS

เพื่อแสดงพื้นที่ป่าประเภทป่า ผู้ให้และผู้ให้บริการ รวมถึงระดับการจ่ายที่ชัดเจน ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ K ใช้ปรับอัตราการจ่ายตามคุณภาพป่า วัตถุประสงค์การใช้ แหล่งกำเนิด และความยากง่ายในการดูแล ป่าที่มีคุณค่าสูง เช่น ป่าธรรมชาติหรือป่าในพื้นที่ยากลำบากได้รับผลตอบแทนมากกว่า ทั้งนี้ ประสพการณ์จากต่างประเทศ เช่น คอสตาริกา เม็กซิโก และจีน แสดงให้เห็นว่าการใช้ตัวชี้วัดหรือค่าน้ำหนักในรูปแบบต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้การจัดสรรเงินให้เป็นธรรม โปร่งใส และสะท้อนคุณค่าของระบบนิเวศได้ดียิ่งขึ้น

- การแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ PFES ในจังหวัดเหงะอาน

จากกรณีของจังหวัดเหงะอาน ทำให้เห็นว่าพื้นที่มีศักยภาพสูงด้านบริการระบบนิเวศป่าไม้ แต่ก็เผชิญแรงกดดันในการอนุรักษ์และพัฒนา โดยกองทุนปกป้องและพัฒนาป่าไม้จังหวัด ได้ดำเนินงาน PFES ตามแผนของรัฐบาลและ Vietnam Forest Protection and Development Fund (VNFF) อย่างต่อเนื่อง ผ่านการทำสัญญากับผู้ให้บริการ ๔๘ แห่ง และขยายผู้มีส่วนร่วมจาก ๖,๕๕๙ รายในปี ๒๐๑๖ เป็น ๒๑,๘๐๐ ราย ในปี ๒๐๒๔ พร้อมทั้งจะจ่ายเงินให้เจ้าของป่าอย่างโปร่งใส ผลลัพธ์สำคัญคือการสร้างรายได้เสริมนอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ สนับสนุนการรักษาพื้นที่ป่า การยกระดับชีวิตชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ในพื้นที่สูง รวมทั้งมีส่วนต่อความมั่นคงและมีส่วนช่วยในการลดก๊าซเรือนกระจก แม้จะยังมีข้อท้าทายเรื่องค่าธรรมเนียม PFES ที่มีความคงที่มาหลายปี ทำให้รายได้ไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่สูงขึ้น แต่บทเรียนที่ได้ ตอกย้ำว่าการสนับสนุนจากท้องถิ่น การทำสัญญาที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบายนี้

๓.๒.๒) ภาคการศึกษาดูงาน

- เยี่ยมชมและเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (SFM) และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่อุทยานแห่งชาติ Cuc Phuong, Ninh Binh ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่แรกของเวียดนาม และถือเป็นแหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ มีศูนย์อนุรักษ์สัตว์หายาก เช่น Endangered Primate Rescue Center หรือศูนย์กักขัง เพื่อดูแลและฟื้นฟูลิงสายพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์หลายชนิด และ Turtle Conservation Center หรือศูนย์อนุรักษ์เต่า ที่ดำเนินการดูแลและเพาะพันธุ์เต่าหายาก

- Trang An Scenic Landscape complex เป็นแหล่งมรดกโลกที่มีเอกลักษณ์ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของ UNESCO ตั้งแต่ปี ๒๐๑๔ มีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนทรงเสา (karst towers) ตั้งอยู่ในป่าเขตร้อน และมีหุบเขา ลำธารใต้ดินที่เชื่อมต่อกัน นักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือเล็กลอดผ่านถ้ำและระบบน้ำใต้ดินเหล่านี้ได้

๓) การนำเสนอรายงานของประเทศ โดยได้นำเสนอในหัวข้อ แหล่งเงินทุนจากการจ่ายค่าตอบแทนบริการระบบนิเวศ (PES) เพื่อการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในประเทศไทย

๓.๓ ประโยชน์ที่ได้รับ

☒ ต่อบริษัท

๑) ได้รับความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางและนโยบายด้านแหล่งเงินทุนจากการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (PFES) เพื่อการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

๒) มีโอกาสในการพบปะและสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผู้เข้าร่วมจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปสู่ความร่วมมือในอนาคต

๓) แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จจากประเทศต่าง ๆ

- ๔) เปิดมุมมองใหม่และให้แนวคิดในการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของตน
๕) มีโอกาสในการนำเสนอรายงานประเทศ และเข้าร่วมการอภิปราย ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการนำเสนอ

☒ ต่อหน่วยงาน

- ๑) ได้รับข้อมูลและแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและการบริหารจัดการด้านการป่าไม้ของหน่วยงาน
๒) สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
๓) นำความรู้และทักษะใหม่ ๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน
๔) เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันและความท้าทายต่าง ๆ ในการจัดการป่าไม้ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานสามารถเตรียมความพร้อมและรับมือกับปัญหาได้ดีขึ้น
๕) หน่วยงานได้รับแนวทางในการพัฒนานโยบายด้านแหล่งเงินทุนจากการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (PFES) เพื่อการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๔ ปัญหา/อุปสรรค

ถึงแม้ว่าในการบรรยาย ทางผู้เชี่ยวชาญของเวียดนามจะใช้ภาษาเวียดนามในการบรรยาย แต่ทางเจ้าภาพได้มีการจัดเตรียมล่ามไว้สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน พร้อมหุฟังในการประชุมเชิงปฏิบัติการ จึงทำให้การประชุมเป็นไปได้อย่างราบรื่น ไม่มีปัญหา ส่วนอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงที่ไปประชมนั้น เวียดนามกำลังเผชิญกับพายุโซนร้อน ทำให้มีฝนตกหนักทั่วทุกพื้นที่ ทำให้สถานที่จัดงานบางแห่งถูกน้ำท่วม ไม่สามารถไปจัดงานได้

ส่วนที่ ๕ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ “Financial sources from Payments for Forest Environmental Services (PFES) for Sustainable Forest Management” ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในครั้งนี้ ถือเป็นโอกาสอันดีต่อบุคลากรกรมป่าไม้ ที่มีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้ด้วยการรับฟังการบรรยาย การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวิชาการและนโยบายด้านแหล่งเงินทุนจากการจ่ายค่าตอบแทนบริการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (PFES) เพื่อการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน จึงเห็นสมควรให้การสนับสนุนข้าราชการ หรือพนักงานขององค์กรได้ออกไปเรียนรู้ และหาประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเองให้เรียนรู้เท่าทันนานาประเทศ และเป็นการสร้างพันธมิตรในการสร้างงานด้านสิ่งแวดล้อมความร่วมมือกับมิตรประเทศต่าง ๆ อย่างกลมเกลียว เพื่อการพัฒนาความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ จะได้นำมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน และการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต และเป็นการสร้างมิตรสัมพันธ์ที่ดี

(ลงชื่อ).....

นางสาวสินีนิษฐ์ จีววิจิตร

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ